

LBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STRUȚEANU, CRISTINA

Sertare cu tăceri / Cristina Struțeanu ; pref. de
Gabriela Creția. - București : Eikon, 2022
ISBN 978-606-49-0732-5
I. Creția, Gabriela (pref.)
821.135.1

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

CRISTINA STRUȚEANU

PREFAȚĂ DE
GABRIELA CREȚIA

E I K O N

București, 2022

Cuprins

Cuvânt de însoțire	5
Întrebarea	11
Întâiul sertar, cel pecetluit	28
Altul, cu gura deschisă după aer	43
Zău dacă știu...	57
Album de familie	95
Unul răsucit, răsucit în el însuși	111
Casa mobilată	121
Povestea fratelui cel mic	132
Pragul	141
De o viață, în Crăciun...	159

Întrebarea

„Dulcea mea Fulvia, nu știu pentru a câta oară încep aceste rânduri pe cari, rând pe rând, le-am distrus fiindcă eram sigur că nu-ți vor parveni niciodată. Înviorat de o speranță efemeră încep încă o dată, de data asta însă cu gândul de a continua orice s-ar întâmpla. Nu am niciun motiv să fiu mai sigur acum decât altă dată. Totuși, vreau pentru mine însumi să am de aci înainte în fața ochilor mărturia veșnică a stărilor mele sufletești. Singura mea mângâiere acum!”

Mărturia mângâiere.... Culmea – în război! Clipe speciale, unice, încărcate de tulburare. Și când te gândești că totul se întipărește și rămâne în eter, în cronicile Akasha! Memoria akashică a sufletului se zice că e nepieritoare. De prin toate șirurile de vieți prin care am hălăduit. Oare am putea afla acolo și stările trăite atunci de „dulcea Fulvie”? Trebuie să fi fost teribile. Fiindcă și ea va fi avut suferința ei, pârjolul ei. Dar cum de a putut alege să nu răspundă?! Fiindcă așa a făcut. Niciun cuvânt. Tăcere, negură, cruntă îndoială...

Erau, așadar, rânduri dintr-o lungă, foarte lungă scrisoare de front, începută cu o dată așezată în fruntea ei – 21 Septembrie 1917, echinocțiu de toamnă, și încheiată, fără să se încheie, la 20 Februarie 1918... O scrisoare de aproape șase luni! Până la sfârșitul războiului va mai fi să fie mult. Și greu. Iar la scrisoare n-a existat răspuns... Dar apoi s-a odihnit o viață într-un sertar de scrin, afund, dospită, ascunsă sub ștergare și cutii cu levănțică. Și când a dat peste ea o nepoată, bunica a sărit: Las-o acolo, nu te-atinge, nu-i treaba ta! Să nu mai umbli niciodată.

Deși era curioasă copila, – cum să nu fie? – o iubea tare pe Maica ei și n-a mai scotocit. S-a ferit de cotlonul acela ca arsă. Devenise tabu. Pur și simplu, își dădea peste mână. Culmea e că, nici târziu-târziu, atunci când bunica murise, n-a îndrăznit să cotrobăie, să... profaneze ceea ce părea o taină. Un ghem de fire ascunse. Și era. Chiar era. Fata întindea mâna și o retrăgea, fiindcă-l simțea viu. Plicul uriaș. Se ferea de parcă puteau să se miște foile, nu să muște, dar să se foiască, să se zbată. Firește, odată atinse, atunci... Ca o vrabie rănită, beteagă sau o șopârlă de pădure, pe sub frunze uscate, foșnindă. C-așa îi spunea ei, fetei, cineva – *Șopârlită de pădure ce ești!* Și atunci sărea înapoi, numai când deschidea sertarul ăla. Instinctiv. Scrinul bătrân și ostenit, moștenit din părinții de

părinți, ofta, scârțâia, se clătina dacă te atingeai de el. Și astăzi o face... Pentru că el există încă, oamenii aceia nu.

Se numeau Fulvia și Scarlat bunicii ei, nume dintr-o epocă trecută, revolută, cu patină a vremii și sunet stins. Limpede, cu suflet aprins. Dădeau în clocot, fiindcă la mijloc era și tinerețea, atât de greu de strunit. Se născuseră în '91... 1891. S-au căsătorit, rotind cifrele ca într-o vrajă, în '19... 1919. Cu un picior într-un veac și celălalt peste prag. 91 și 19. Numerologic, 1891 dă 10, adică 1... Leul. Apoi, 1919 – 2, perechea de nezdruncinat. Ce-ar mai fi de spus? Au plecat din lumea noastră, unul în '47, celălalt în '74. Altă rotire, alt joc de cifre, dureros, neîntâmplător. Dar același 2, legătura cea strânsă; își vor lipsi unul altuia. La înmormântarea lui, Fulvia se prăbușise și, de n-o prindeau, ar fi căzut jos, în groapa din pământ ce-l cuprinsese pe el. Leșinase...

Fuseseră colegi de facultate. La LITERE. Pe atunci, fetele nu erau împinse la studii, nici cele trei surori ale bunicii nu ajunseseră studente. Dar ea, într-un fel, era mai cu moț. Și fiică de scriitor cu renume în epocă. De mică, se oțăra la tatăl ei, care se vede c-o certase: Femeie, nu te sfătoși cu mine./ Ce, io-s femeie? Nu-s femeie, sunt fetiță... Pot grăi.

„Trăesc zi și noapte de vorbă cu tine. Icoana ta este veșnic lângă mine și mă protejează, dar nu ești tu Fulvio scumpă, nu ești tu de acum, este Fulvia din țara mea, Fulvia de altă dată... Când vreau să mă gândesc la Fulvia mea din robia nemțească, din cătușile bandiților, nu mai văd nimic. Se lasă o ceață ca o perdea în fața ochilor mei și totul se amestecă pentru mine... Ți-aduci aminte seara când ne-am despărțit? Plecam ca să revin peste câteva zile și nu am mai venit! Era 23 noembrie 1916...”

Da, sigur, mâncase pâinea războiului din 1916, fusese în lupta de la Turtucaia și se salvase trecând Dunărea înot. Doar cu gândul la ea, așa-i mărturisise, altfel n-ar fi izbândit. Nu era deloc un sportiv. Avea cu sine un... mic pantof al Fulviei, pantofiorul țarinei și, când se sărbătorea vreo victorie, la popota ofițerilor, din el bea șampanie. Avea în veston, la piept, fotografia ei cu dedicația – „Lui Bebe al meu, toată viața și dragostea mea”. Mai avea și un carnet cu copertă brodată de ea. Și câteva prime scrisori și, deodată,... nimic! NIMIC.

Atunci, în '47, când bunicul a murit, nepoțica număra nici trei ani și îl privea de jos, nemaiterminându-se, înalt, lung, distins, rezemat de soba cu teracotă ca mierea. Se auzea pe sine, pițigăiată: Tată Mae veau oliță. Iar el: Fulvio, uite ce-am ajuns!... Bunica, tare

mărunțică, râdea și amândoi, alături, păreau fermecători și fără de sfârșit.

Din fotografii și tablouri, mai târziu, el o urmărea pe fată cu o privire ce se destrăma undeva în zări. Ochi gri-albaștri, ironic visători, un aer flegmatic-bonom, nesarcastic, ci îngăduitor, superior. Greu se dezlipa nepoata de acel chip aerian. Evanescent, îl numise un amic scriitor. Bunica era, în schimb, „de pe Murăș”, cum îi va spune el. De fapt, tatăl, scriitorul. Și adevărat, cu ochii ca murele. Vie, prezentă, puternică, vibrând. O forță. Așa a și răzbit în viitorul ce s-a dovedit peste poate de vitreg. Zdrobitor. Dar l-a înfruntat.

Acum când, în sfârșit, fosta copilă ține în mână filele îngălbenite, nu-și poate opri tremurul degetelor. Așa sunt foile – îngălbenite, galbene chiar, nu e o expresie oarecare, des folosită. Ar vrea să nu tremure, dar degetele au viața lor, alta. Nu le poate stăpâni. Și simte cum atinge cumva, străniu, mâna celui plecat de mult și-i pipăie pulsul tănuit în pagină. Abia perceput, dar viu. Avea dreptate să se fi temut că foile acelea se vor zbate. Cât de tare îi bate inima! E copleșită de frumusețea și eleganța scrisului. A grafiei. Și privise doar, de-a lungul vieții, multe și felurite scrieri. Crezuse întâi că erau foi liniate, așa numitele dictando, dar nu, orizontalitatea deplină se datora curgerii atât de

echilibrate. Astfel ieșea din el, lină, stăpânită. Și doar rândurile erau așternute de un tânăr și încă pe front! Literele erau mici, dar nu puchinoase, și păreau o undă de apă ce înaintează ordonat, fără zbatere sau nervozitate, fără necugetare. Pur și simplu, intuiai un fel de sfială, autocontrol suveran. Bărbatul evita să fie prea direct, intempestiv, să nu pară cumva grosolan. Ce educație, ce epocă, ce strunire a patimii. La sfârșitul cuvintelor, dar nu la toate, – de-ți venea să verifici ritmul, cum?, când? – literele se răsuceau cu o vultă, se rotunjeau în buclă. Ca o piruetă de vals. Ce echilibru sufletească! Aproape nu mai avea aer tânăra noastră.

„Lumea începuse încetul cu încetul – scria el – să se obișnuiască cu noua stare de lucruri. Parcă nu se întâmplase nimic. Trăiam în mijlocul unei lumi pe care nu o puteam înțelege. Sufletul meu devenise opac pentru lumea din afară și se zbuțuia fără putere într-un cuib făurit de dragostea ta și se mistuia încetul cu încetul, fiindcă tu erai departe și eu nu mai știam nimic despre tine. Viața asta mediocră și oarbă am dus-o șase luni închis în paranteza unei funcțiuni la Statul Major, pe care mi-era silă s-o îndeplinesc, cu spiritul veșnic absent, înviorat când și când de nădejdea de a putea fi odată și odată iară lângă tine. Am încercat prin nenumărate mijloace să-ți parvie câteva rânduri de la

mine. Probabil că nu am răușit fiindcă mi-ai fi răspuns cred.”

Și iar: „Mulți din camarazii mei au primit scrisori sau telegrame de acasă. Oare tu să nu fi putut să-mi trimiți nici o știre? De ce oare? Nu vreau să mă gândesc la nimic decât că nu s-a putut... Dacă nenorocirea ar voi ca să mor, ordonanța mea sau în sfârșit oricine alt cineva îți va aduce odată și odată – fiindcă este datorie născută în om ca voința celui care nu mai este să fie respectată – aceste rânduri, mărturie unor vremi tulburi și a unui suflet care te-a iubit până în ultimul moment. Nu am putut să dau măsura dragostei mele... Tu însă nu trebuie să-ți pierzi curajul, te vei mărita, fiindcă vei găsi un suflet care să te înțeleagă și poate, cine știe, vei fi mai fericită decât crezi. Tu ești un înger care nu ceri prea mult ca să fii fericită. Să nu te mai gândești niciodată la mine și nici să încerci vreodată să vorbești despre mine cu bărbatul tău. Ori cât ar părea el de nepăsător, să știi că ai să-l chinuești în felul ăsta. Niciodată, să știi de la mine, să lași să figureze într-o discuție numele unui bărbat despre care soțul actual știe că nu i-a fost indiferent nevestii lui. Când scriu aceste rânduri sunt prada unor turburări sufletești îngrozitoare și țin să citești zbuțuirile mele sufletești de acum pentru a putea fi lângă mine până în ultimul moment și a putea știi cât te-am iubit.”

Paginile astea au fost – mult mai târziu – subliniate pe margine, cu creion tremurat. Draga de Fulvia!... Nu era o linie fermă, nici sigură, și bietul plaivaz nu era nici ascuțit, ci bont rău. Șerpuia când gros, când mai subțiratec. Contrasta izbitor cu scrisul cel atât de caligrafic. Dar n-a stat nimeni de marafeturi de astea, poate nici nu găsea vreo ascuțitoare la îndemână. Iar nepoata n-a putut să nu se gândească și la alt luptător pe marele front. Acela era căsătorit și avea o fiică abia născută, căreia-i zisese Speranța, idee cu care plecase la întregirea țării și a neamului. Scrisese și el o scrisoare-ucaz, prin care interzicea soției să se recăsătorească, în caz că va pieri în război, cu mențiunea că el era erou și i se datora admirație și respect. Chiar venerație. Nu era o simplă persoană, pasibilă de înlocuire. Lucru care s-a petrecut, adică văduva, văduvă a și rămas, deși tânără... Câtă diferență între cei doi bărbați! Altă categorie, altă clasă.

„Sunt trist, trist... Când văd că aproape săptămânal francezii primesc scrisori de acasă, pe când eu nimic, mă apucă un fel de revoltă, de dezgust, și apoi o renunțare silită care mă omoară. Peste câtva timp e vorba să plece o parte din misiunea franceză de la noi acasă în concediu. Iar eu? Să stau aci o veșnicie poate. Ce viață! Îți spuneam într-altă parte că am fost bolnav.

Am avut 20 de zile concediu de convalescență însă nu m-am folosit de acest concediu fiindcă nu aveam unde să mă duc.

M-am întrebat de atâtea ori de ce oare nu pot primi nimic de la tine? Oare să fi fost pentru tine o situație specială ca să nu-mi poți scrie? Nu știu nimic. Nici nu vreau să mă gândesc la posibilitatea care-mi mușcă inima din când în când.

Ce faci tu? Cu ce te ocupi? La ce te gândești tu?

Îți mărturisesc că m-am schimbat cu totul. Nu mai îmi găsesc rectitudinea mea intelectuală de altădată.”

Rectitudine intelectuală. Rectitudine... Nepoata rămâne cu foile în mână mult timp. A dispărut noțiunea astăzi, aproape e de negăsit. De ce să folosești cuvântul, când nu mai exprimi nimic, își va fi spus ea. Îi vine să mângâie hârtiile, dar deja au fost răsfoite mult, prea mult, și marginile lor încep ușor a se fărâmița. Se macerează. Respirația îi e și ea oprită aproape. Îi pare cumplit de rău că n-a insistat atunci, când a dat peste scrisoare, că n-a citit-o împreună cu bunica. Ar fi întrebat-o acel DE CE, iar ea, Fulvia devenită Maica ei, – nu se îndoiește – i-ar fi răspuns și ar fi putut asculta o poveste emoționantă, tulburătoare. Pe